

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ของคนงานไร่อ้อย ที่หมู่บ้านหนองประเสวีรัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อมวลชน เพื่อสนองความต้องการจำเป็นของคนงานไร่อ้อยที่ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่มากพอสมควร ทั้งนี้ เนื่องจากคนงานไร่อ้อยซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาว อายุ 14-25 ปี และกลุ่มอายุ 26-35 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษา โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะคนงานที่มีการใช้สื่อมวลชนเพื่อต้องการศึกษาว่าคนงานไร่อ้อยมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างไร และมีความต้องการอย่างไรในการเปิดรับสื่อมวลชน

ในการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณกับคนงานไร่อ้อยเพื่อคัดเลือกผู้ที่ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่มาก จำนวน 110 คน มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แล้วทำการศึกษาในเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 110 คน โดยทำการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview) โดยใช้ตัวแทนของทั้ง 2 กลุ่ม รวมแล้วประมาณ 26 คน เพื่อให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎี "การใช้สื่อและความพึงพอใจจากสื่อมวลชน" (The Uses and Gratification Approach) กับแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น ของเฮอร์ล็อก (Hurlock, 1974) มาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้ ผลของการศึกษาวิจัยได้สนับสนุนข้อสันนิษฐานของการวิจัย และน่าจะเป็นข้อสรุปในการศึกษาการใช้สื่อ และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของคนงานไร่อ้อยที่มีการใช้สื่อมวลชน โดยสรุปได้ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. คนงานไร้อ้อยผู้ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่สูงในพฤติกรรมการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อสนองความต้องการของคนงานไร้อ้อย แบ่งได้ 2 กลุ่ม

1.1 พฤติกรรมการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ แบ่งจากคนงานที่มีอายุตั้งแต่ 14 - 25 ปี จะให้ความสนใจเปิดรับสื่อมวลชนมากที่สุด ซึ่งในสภาพความเป็นจริงพวกนี้ เป็นพวกที่สามารถปรับตัวเองรวมเป็นกลุ่ม จะมีการคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน และชักชวนให้มีความคิดคล้ายตามกัน ซึ่งเรียกได้ว่ามีพฤติกรรม การใช้สื่อมวลชนรูปแบบเหมือนกัน

1.2 พฤติกรรมการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ แบ่งได้จากคนงานที่มีอายุตั้งแต่ 26 - 35 ปี ขึ้นไป จะให้ความสนใจในการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยกว่าพวกกลุ่มแรก เพราะจะเป็นกลุ่มที่มีครอบครัวแล้ว จะต้องทำงานหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว จะใช้สื่อ ต่อเมื่อมีเวลาว่างหรือหลังจากเลิกงาน

2. คนงานไร้อ้อย ผู้ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่สูงได้เปิดรับสื่อมวลชน เพื่อสนองความต้องการจำเป็น 4 ประการ ได้แก่

2.1 ความต้องการทางด้านอารมณ์ คนงานไร้อ้อย ผู้ใช้สื่อมวลชนส่วนใหญ่จะเปิดรับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เมื่อเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ เช่น ความรู้สึกเหน็ดเหนื่อย ความรู้สึกเครียด ความรู้สึกเบื่อหน่าย ความรู้สึกเหงาและกลัว ความรู้สึกไม่สบายใจและความประทับใจ

2.2 ความต้องการสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจ ความมั่นคง และสถานภาพ คนงานเปิดรับสื่อมวลชน เพราะต้องการการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนสนิทว่ามีความรู้เรื่องต่าง ๆ จากสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับบุคคลในวงการบันเทิง และต้องการเป็นที่ยอมรับความสามารถในการทำอาหาร แก่บรรดาพ่อแม่ พี่น้อง ซึ่งความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความต้องการทางด้านสังคม

2.3 ความต้องการข่าวสารความรู้ คนงานเปิดรับเมื่อต้องการมีความรู้เท่าทันผู้อื่น และเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับของตนเอง ซึ่งเป็นความต้องการทั้งทางด้านจิตใจและสังคม

2.4 ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสภาพความเป็นจริงชั่วขณะ คนงานเปิดรับสื่อมวลชนเมื่อประสบกับปัญหาทางสังคมที่คนงานไม่ต้องการที่จะประสบ เช่น การได้รับความกดดันจากพ่อแม่ การได้รับทราบความจริงที่ไม่พึงประสงค์

สรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อมวลชนของคนงานไร้อาชีพ ผู้ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่มากเกิดจากความต้องการจำเป็น (Needs) 4 ประการ อันเป็นแรงจูงใจทำให้คนงานชอบเปิดรับสื่อมวลชน โดยสนองความต้องการคือ

ความต้องการทางด้านอารมณ์ (Affective Need)

ความต้องการความมั่นใจและสถานภาพ (Integretive Need)

ความต้องการข่าวสารความรู้และความเข้าใจ (Cognitive Need)

ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสภาพความเป็นจริงชั่วขณะ (Escape Need)

ซึ่งความต้องการทั้งหมดนี้ จัดอยู่ในประเภทความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมของคนงานไร้อาชีพเป็นอย่างมาก และเมื่อสื่อมวลชนก็ได้สนองความต้องการของคนงาน จึงเป็นผลให้คนงานได้รับประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชน

3. คนงานไร้อาชีพผู้ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่สูงมีการเปิดรับสื่อมวลชนได้ 2 ประเภทคือ วิทยุ และโทรทัศน์

คนงานไร้อาชีพ ผู้ใช้สื่อมวลชนจะมีสื่อใดสื่อหนึ่งอย่างใกล้ชิดเกือบตลอดเวลา คือสื่อวิทยุทรานซิสเตอร์ เพราะสามารถพกพาไปกับตนเองได้

ตลอดเวลา มีการใช้สื่อทั้งที่บ้านและที่ทำงานในไร่ นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ก็เป็นสื่อใกล้ชิดอีกชนิดหนึ่ง แต่ไม่สามารถพกพาได้ ต้องไปใช้สื่อนี้ ที่บ้านนายจ้าง และตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือบ้านเพื่อนฝูงที่มีสื่อนี้ และมีการเปิดรับสื่อมวลชนตามประเภทของเนื้อหา 3 ประเภทคือ

3.1 เนื้อหาประเภทบันเทิง คนงานเปิดรับสื่อมวลชน 2 สื่อคือ วิทยุและโทรทัศน์ จุดเด่นของเนื้อหาประเภทนี้ที่คนงานให้ความสนใจเปิดรับมากที่สุด

สื่อวิทยุ ก็เป็นเพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง เพลงหมอลำ
สื่อโทรทัศน์ ก็เป็นเรื่องละครทางโทรทัศน์, รายการวาไรตี้, รายการเกมส์โชว์, รายการเพลง และรายการภาพยนตร์ไทย

3.2 เนื้อหาประเภทข่าว คนงานเปิดรับได้จากสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุและโทรทัศน์ จุดเด่นของเนื้อหาประเภทนี้ที่คนงานสนใจเปิดรับ ได้แก่ ข่าวบันเทิง ข่าวบ้านเมือง ข่าวพินบ้าน ข่าวเกี่ยวกับการเกษตร โดยเฉพาะข่าวด้านการเมืองนี้ สนใจกันมาก และข่าวต่างประเทศ

3.3 เนื้อหาประเภทความรู้ คนงานเปิดรับจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ จุดเด่นของเนื้อหาประเภทนี้ ที่คนงานสนใจเปิดรับมาก ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับอาชีพเสริม ความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ความรู้เกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความรู้ที่เป็นเคล็ดความรู้ต่าง ๆ ฯลฯ

สรุปได้ว่า คนงานไร่อ้อยเปิดรับ "เนื้อหาประเภทบันเทิง" จากสื่อมวลชนมากที่สุด และการเปิดรับสื่อมวลชนนี้ กล่าวได้ว่าสื่อ โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีความหลากหลายมากที่สุดและคนงานไร่อ้อย ชื่นชอบมากที่สุดในเนื้อหาทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว

4. คนงานไร้อ้อย ผู้ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่สูงได้เปิดรับสื่อมวลชนที่นำประโยชน์และผลที่ได้จากการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เพื่อสนองความต้องการที่ทำให้เกิดความพึงพอใจของคนงานไร้อ้อย จะพบว่ากลุ่มคนงานไร้อ้อย ทั้ง 2 กลุ่มชอบใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ในรูปแบบของรายการต่าง ๆ กัน และในเนื้อหาของประเภทบันเทิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เนื้อหาประเภทข่าวสาร อันดับที่สามเป็นเนื้อหาประเภทความรู้ทางการเกษตร อันดับสุดท้าย เนื้อหาประเภทการใช้สื่อมวลชนเพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพความเป็นจริงชั่วขณะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากคนงานเปิดรับสื่อมวลชนเพื่อสนองความต้องการทางด้านบันเทิงมากที่สุด และสื่อมวลชนในปัจจุบันก็ได้เสนอเนื้อหาที่หลากหลายแก่คนงาน ผู้ใหญ่บ้าน หรือนายจ้างควรจะให้เหตุผลและให้คำแนะนำและเป็นตัวนำในการเปิดรับสื่อ เพราะคนงานไร้อ้อยส่วนมากจะเชื่อฟังผู้เป็นนาย หรือผู้ใหญ่บ้านมาก โดยเฉพาะการแนะนำในการเปิดรับสื่อมวลชนเพื่อสนองตอบความต้องการ เฉพาะที่หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ควรจะเน้นในเรื่องที่ให้เกิดประโยชน์แก่ตัวคนงานให้มาก และให้เหมาะกับการใช้เวลาในการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อตัวคนงานเองในอนาคต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนงานให้สูงขึ้น

2. การบริการสื่อมวลชนในหมู่บ้านนั้น โดยเฉพาะหอกระจายข่าวนั้น ส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน การสื่อสารจึงไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร บางครั้งก็ไม่เปิดรับสื่อ โดยเฉพาะข่าวสารทางวิทยุ ควรจะมีออกอากาศทุกเช้า-เย็น เพราะฉะนั้น ควรจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการสื่อสารมวลชนของรัฐ ให้รวดเร็วและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอให้มากยิ่งขึ้น

3. เมื่อทราบความต้องการจำเป็นในการเปิดรับสื่อมวลชนของคณงานดังกล่าวแล้ว สื่อมวลชนโดยเฉพาะละครทางโทรทัศน์ น่าจะได้มีการปรับปรุงเนื้อหา และวิธีการนำเสนอ ที่เป็นประโยชน์ต่อความต้องการในหลาย ๆ ด้านดังกล่าว เพื่อให้คณงานไร่อ้อยได้รับประโยชน์และความพึงพอใจอันจะส่งผลให้คณงานได้พัฒนาทางด้าน "จิตใจ" ให้สามารถเผชิญกับปัญหาทาง "สังคม" และช่วยแก้ปัญหาทางสังคมได้ต่อไป

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ในการหาข้อมูล การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของคณงานไร่อ้อย มีอุปสรรคทางการสื่อสารด้านการใช้ภาษากับแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นคณงานที่ใช้ภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่นที่ใช้พูดจาติดต่อสื่อสารระหว่างกัน จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในความเข้าใจของความหมายในการใช้ภาษา และทำให้มีความลำบากในการตีความหมายของภาษาคำพูด ยากพอสมควร เพราะคำพูดต่าง ๆ ของภาษาท้องถิ่นภาคอีสาน จะแตกต่างจากภาษาไทยภาคกลางอย่างมาก
2. บุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ บางคนได้ย้ายถิ่นฐานไป ทำมาหากินในท้องถิ่นอื่น จึงทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาไม่มีความสมบูรณ์ไม่เท่าที่ควร และความต่อเนื่อง อาจจะได้ข้อมูลไม่ครบตามความต้องการ จึงต้องพยายามหาบุคคลอื่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันมานานเข้ามา เป็นแหล่งข้อมูลทดแทน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

ผลจากการศึกษา การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของคณงานไร่อ้อย ที่หมู่บ้านหนองประเสวีรัฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้ทราบแต่เฉพาะพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนเพื่อสนองความต้องการของคณงานไร่อ้อย เฉพาะหมู่บ้านนี้เท่านั้น จึงน่าจะมีการกระตุ้นให้คณภายนอกสนใจ โดยเฉพาะภาครัฐควร จะศึกษา และแก้ไขปัญหา การใช้สื่อทางวิทยุและโทรทัศน์ในหมู่บ้านอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งยังมีอยู่อีกเป็นจำนวนมากในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย